

Sygn. akt I ACa 507/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Struzik
Sędziowie:	SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Józef Wąsik (spr.)
Protokolant:	st. prot. sądowy Katarzyna Rogowska

po rozpoznaniu w dniu 18 czerwca 2013 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa W. T. (1)

przeciwko (...) SA z siedzibą w S.

o zapłatę renty

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 3 stycznia 2013 r. sygn. akt I C 1724/12

oddala apelację i nie obciąża powódki kosztami postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I A Ca 507/13

UZASADNIENIE

Powódka W. T. (1) domagała się zasądzenie od (...) S.A. z siedzibą w S. kwoty 153.000 zł tytułem skapitalizowanej renty od marca 2008r. do dnia 1 maja 2012r., co stanowi miesięczną rentę w kwocie 3.060 zł. wraz z ustawowymi odsetkami, w tym: od kwoty 29.400 zł. od dnia 2 grudnia 2011r. i od kwoty 123.600 zł. od dnia doręczenia stronie pozwanej pisma procesowego z dnia 17 maja 2012r. w przedmiocie rozszerzenia powództwa.

Na uzasadnienie żądania podniosła, iż w dniu 8 marca 2008r. w wypadku samochodowym śmierć poniósł syn powódki R. T.. Powódka dochodzi renty w oparciu o art. 444 § 2 kc, albowiem z uwagi na śmierć syna zwiększyły się jej potrzeby jako osoby poszkodowanej. R. T. w chwili śmierci miał 17 lat, pomagał w gospodarstwie domowym. Po utracie pierwszego z synów mąż powódki W. T. (2) żywił nadzieję, że drugi z synów będzie pomagał w opiece nad powódką, której stan zdrowia psychicznego po utracie pierwszego z synów uległ znacznemu pogorszeniu. Po śmierci syna R. T. powódka straciła całkowicie chęć do życia, nie zważając na posiadanie jeszcze jednego dziecka małoletniej

córki M.. Pogorszenie stanu zdrowia powódki na skutek śmierci syna pociągnęło za sobą konieczność dodatkowych wydatków związanych z opieką nad powódką, wymagającą teźże opieki przez 24 godziny na dobę. Śmierć drugiego syna pociągnęła za sobą znaczne pogorszenie stanu zdrowia powódki i jej niezdolność do pracy, spowodowała osłabienie jakiejkolwiek aktywności życiowej i zawodowej powódki. Wysokość renty powódka uzasadniała faktem, iż z informacji uzyskanej z Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że godzinowa stawka pomocy wykwalifikowanej pielęgniarki stanowi kwotę 17 zł za godzinę pracy. Powódka wymaga opieki przez 12 godzin na dobę. Uwzględniając jednakże 50% stopień przyczynienia się R. T. do zaistniałej szkody ustalony przez Sąd Rejonowy w Końskich w sprawie I C 46/09, w której to sprawie powódka dochodziła odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej - powódka winna uzyskać prawo do renty za 6 godzin pracy.

Pozwany (...) S.A. z siedzibą w S. wniósł o oddalenie powództwa. Pozwany zarzucił, że powódka jeszcze przed tragicznym zdarzeniem, z dnia 8 marca 2008r. leczyła się psychiatrycznie i jej stan zdrowia pogorszył się na skutek śmierci pierwszego syna Ł., który zmarł w sierpniu 2007r. Już wtedy powódka wymagała opieki. Dwukrotnie przebywała na leczeniu w szpitalu psychiatrycznym. Wypadek w którym śmierć poniósł R. T. spowodował pogorszenie stanu zdrowia powódki, jednakże pozwany nie może przyjąć na siebie odpowiedzialności za to, że powódka wymaga opieki przez 24 godziny, albowiem okoliczność ta nie została w żaden sposób udowodniona. Pozwany zarzucał nadto, iż stawka za godziną opieki przyjęta przez powódkę jest rażąco wygórowana. Ponadto stawa ta przysługuje za godzinę opiekuna wykwalifikowanego i jest obciążona różnymi narzutami.

Sąd Okręgowy w Kielcach wyrokiem z dnia 3 stycznia 2013r zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 360 zł tytułem renty płatnej miesięcznie, kwotę 18.480 zł tytułem skapitalizowanej renty z odsetkami od 5.12.2011r. W pozostałym zakresie powództwo oddalił i zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu.

Za podstawę faktyczną wyroku Sąd przyjął następujący stan faktyczny:

W dniu 8 marca 2008r. w miejscowości P. w wypadku samochodowym poniósł śmierć R. T., syn powódki W. T. (1) i W. T. (3).

Powódka W. T. (1), jej mąż W. T. (1) oraz małoletnia córka M. T. wystąpili do Sądu Rejonowego w Końskich przeciwko (...) S.A. w S. o zapłatę tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania.

Wyrokiem z dnia 3 lutego 2011r. Sąd Rejonowy w Końskich w sprawie I C 46/09 zasądził od pozwanego na rzecz W. T. (1) kwotę 17.500,00 zł. tytułem odszkodowania, na rzecz W. T. (3) kwoty 1672,20 zł. i 17 500,00 zł. tytułem odszkodowania i na rzecz M. T. kwotę 12 500,00 zł. tytułem odszkodowania. Sąd Rejonowy przyjął odpowiedzialność pozwanego za szkody jakich doznali pozwani w związku ze śmiercią R. T., ustalając jednocześnie, iż poszkodowany przyczynił się do powstania szkody w 50%.

Parę miesięcy wcześniej, to jest w dniu 13 sierpnia 2007r. w wypadku samochodowym śmierć poniósł starszy syn powódki Ł. T. (1).

Powódka W. T. (1) wystąpiła do Sądu Rejonowego w Końskich przeciwko (...) S.A. o zapłatę odszkodowania z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej oraz renty w oparciu o przepis art.446§3 kpc. Wyrokiem z dnia 8 września 2010r. w sprawie I C 32 /09 Sąd Rejonowy w Końskich zasądził na rzecz W. T. (1) rentę w kwocie po 100 zł. miesięcznie. Sąd Rejonowy ustalił, iż powódka W. T. (1) od 1997r. leczy się na schizofrenię. Jej stan zdrowia po śmierci Ł. T. (1) uległ pogorszeniu, kontakt z nią jest raczej niemożliwy, gdyż stale zażywa leki i śpi. Wymaga ona stałej opieki ze strony męża W. T. (3). Śmierć Ł. T. (2) spowodowała trwały uszczerbek na zdrowiu powódki w wysokości 20%. U powódki pojawiły się zaburzenia depresyjne o nasileniu spełniającym kryteria ciężkiej depresji. Przejawiały się one wysokim poziomem lęku, całkowitym wycofaniem z wszelkiej aktywności, poczuciem bezwartościowości, zaburzeniem snu i łaknienia. Powódka wymaga pomocy osoby trzeciej przez całą dobę, godzinna praca opiekunki wynosi 11,50 zł. powinna zażywać leki, których miesięczny koszt wynosi 10 zł. Sąd ustalił, iż koszt całodobowej opieki stanowi kwotę

276 zł., jednakże biorąc pod uwagę żądanie pozwu oraz fakt przyczynienia się poszkodowanego do zaistniałej szkody Sąd ustalił wysokość renty należnej powódce na kwotę 100 zł.

Powódka W. T. (1) cierpi na przewlekłą endogenną chorobę psychiczną – schizofrenię urojeniową, choruje i leczy się od 1999r. Dwukrotnie z tego powodu była hospitalizowana, w 1999 i 2000r. Potem była leczona ambulatoryjnie. Leczenie spowodowało istotną poprawę zdrowia psychicznego, nie miała nawrotów ostrych zaburzeń psychiatrycznych. Powróciła do aktywności życiowej, nie przejawiała wyraźnych objawów ubytkowych choroby psychicznej.

Śmierć syna Ł., która nastąpiła w 1997r. wywołała u niej zaburzenia depresyjne. Ich nasilenie spełniało kryteria ciężkiej depresji i charakteryzowało się wysokim poziomem lęku, całkowitym wycofaniem z wszelkiej aktywności, łącznie z wykonaniem codziennych obowiązków domowych, zahamowaniem psychotycznym narastającym do stanu osłupienia, poczuciem beznadziejności, bezwartościowości, zaburzeniami snu i łaknienia, myślami treści samobójczej. Stwierdzone objawy nie ustąpiły przed śmiercią drugiego syna, co spowodowało w następstwie drugiej śmierci, dalsze pogorszenie stanu psychicznego. Śmierć drugiego syna wyzwoliła u niej i utrwaliła negatywne skutki psychiczne o obrazie głębokiej depresji, wyłączające ją z codziennej aktywności życiowej. Objawy depresyjne o nieco łagodniejszym nasileniu utrzymują się do chwili obecnej. Epizody psychiatryczne oraz stany depresyjne stały się lekoodporne. Śmierć syna Ł. spowodowała trwały uszczerbek na zdrowiu powódki w wysokości 20%.

Śmierć syna R. w krótkim odstępie czasu znacznie głębsze zaburzenia stanu psychicznego powódki sięgające do co najmniej 30% uszczerbku na zdrowiu. Wymaga ona stałej opieki trzeciej osoby w codziennym funkcjonowaniu przy zaspakajaniu podstawowych potrzeb bytowych. Obecnie przyjmuje leki, które są refundowane przez NFZ do ceny ryczałtowej.

Powódka W. T. (1) zamieszkuje wraz z mężem W. T. (3) i 18 letnią uczącą się córką M. T.. W. T. (3) prowadził wcześniej działalność gospodarczą, sklep tekstylny- odzieżowy, natomiast od listopada 2008r. jest zarejestrowany jako osoba bezrobotna, bez prawa do zasiłku. Obecnie podejmuje prace dorywcze, opiekuje się żoną. M. T. uczy się w K. w technikum fryzjerskim, codziennie dojeżdża do szkoły. W. T. (3) podaje żonie rano leki, choć czasem bierze sama. Po zażyciu leków czuje się słabo i praktycznie nie wykonuje w domu żadnych prac. Raz na trzy tygodnie powódka wychodzi z mężem do kościoła, poza tym nigdzie nie bywa. Pod nieobecność męża w domu powódka przygotowuje sobie sama jedzenie, choć boi się korzystać z noża, zrobi pranie, sama dba o swoją higienę osobistą. Co dwa, trzy miesiące zgłasza się na konsultacje do lekarza psychiatry. Opieką nad córką zajmuje się ojciec. Powódka uzyskuje rentę z KRUS w wysokości 739,43zł. rocznie.

W ocenie Sądu Okręgowego powódkę uznać należy za osobę bezpośrednio poszkodowaną zaistniałym wypadkiem, albowiem na skutek śmierci syna R. doznała ona rozstroju zdrowia. Sąd ustalił powyższe na podstawie biegłych psychiatry i psychologa, którzy zgodnie stwierdzili, iż wskutek śmierci syna u powódki pogłębił się rozstrój zdrowia psychicznego. Powódka wprawdzie od 1999r. chorowała na przewlekłą endogenną chorobę psychiczną- schizofrenię urojeniową, jednakże śmierć najpierw pierwszego syna, następnie drugiego wywołała u niej dodatkowo zaburzenia depresyjne, które uległy pogłębieniu po śmierci drugiego syna, a nadto nastąpiło utrwalenie objawów negatywnych procesu schizofrenicznego. Wystąpiły nadto nastawienia osobne do otoczenia na poziomie reakcji urojeniowych. Epizody psychiatryczne oraz stany depresyjne stały się lekoodporne. Śmierć drugiego syna spowodowała znacznie głębsze zaburzenie w życiu psychicznym powódki sięgające do 30%, gdy tymczasem po śmierci pierwszego z synów uszczerbek ten wynosił 20%. W świetle powyższego uznać należy, iż wstrząs psychiczny doznany przez powódkę wskutek śmierci syna R. pozostaje w związku przyczynowym z pogłębieniem się u powódki choroby psychicznej.

Okoliczność, iż W. T. (1) z uwagi na stan zdrowia wymaga obecnie opieki osoby trzeciej Sąd ustalił na podstawie opinii biegłych oraz zeznań świadków W. T. (3), B. M., które jako spójne i wzajemnie się uzupełniające Sąd obdarzył w pełni przymiotem wiarygodności.

Powódka uzasadniając wysokość dochodzonej renty powoływała się na pismo Gminnego Ośrodka Pomocy (...) w M. (k. 87-88), z którego wynika, że Ośrodek świadczy usługi opiekuńcze dla osób starszych i niepełnosprawnych. Koszt jednej godziny usługi wynosi 17 zł., a odpłatność uzależniona jest od dochodu osoby wymagającej pomocy

według załączonej tabeli odpłatności. Sąd podzielił stanowisko strony pozwanej, iż brak jest podstaw do przyjęcia tejże stawki, albowiem jak wynika z tabeli odpłatności dołączonej do w/w pisma Ośrodek nie przewiduje 100% odpłatności, ponadto opłata obciążona jest innymi narzutami. Biorąc pod uwagę wysokość dochodu przypadającego na jedną osobę w rodzinie opłata za opiekę nad powódką, gdyby o takowa się ubiegała wynosiłaby 5% z kwoty 17zł., a zatem 0,85zł. za godzinę opieki., 6,80zł. za 8 godzin, co daje miesięcznie 240 zł. Jednocześnie Sąd uznał, iż nie zostało wykazane, aby powódka wymagała opieki wykwalifikowanej pielęgniarki, wymaga raczej pomocy i obecności trzeciej osoby. Sąd uznał biorąc pod uwagę uwarunkowania rynkowe za realną możliwość zatrudnienia osoby trzeciej do opieki nad powódką przy przyjęciu stawki 8 zł za godzinę. Jednocześnie w ocenie Sądu opieka taka byłaby uzasadniona przez 6 godzin dziennie. Jak wynika z ustalonego przez Sąd stanu faktycznego, mąż powódki W. T. (3) nigdzie nie pracuje, podejmując jedynie od czasu do czasu prace dorywcze, ponadto z powódka zamieszkuje obecnie już pełnoletnia córka.

Ostatecznie Sąd uznał, że skoro powódka nie wymaga intensywnej opieki, pomoc osoby trzeciej to obecność opiekuna przez 6 godzin dziennie będzie wystarczająca, a przez pozostałe godziny opiekę nad powódką sprawować będą domownicy. Biorąc pod uwagę powyższe miesięczny koszt z tytułu sprawowanej nad powódką opieki wynosi 1440 zł. (48 zł. x 6 godzin). Jednocześnie Sąd stosownie do żądanie pozwu i dzieląc stanowisko wyrażone przez Sąd rejonowy w Końskich w sprawie I C 46/09 pomniejszył powyższą kwotę o 50% stopień przyczynienia się R. T. do zaistniałej szkody (1440:2=720 zł).

Sąd uznał też, iż nie bez znaczenia jest okoliczność, iż powódka na mocy wyroku Sądu Rejonowego w Końskich w sprawie IC 46/09 uzyskała odszkodowanie za pogorszenie sytuacji życiowej na skutek śmierci syna R.. Sąd ustalając wysokość odszkodowania wziął pod uwagę pogorszenie stanu zdrowia powódki oraz konieczność wyższych wydatków z tym związanych. Wydatki na opiekę nad powódką winny być zatem częściowo pokrywane z przyznanego odszkodowania.

Jednocześnie w ocenie Sądu brak jest podstaw do przyjęcia bezpośredniego związku przyczynowego pomiędzy zwiększonymi potrzebami powódki związanymi z koniecznością sprawowania nad nią opieki z rozstrojem zdrowia powstałym na skutek śmierci syna R.. Jak zostało bowiem ustalone w świetle opinii biegłych stan zdrowia psychicznego powódki uległ znacznemu pogorszeniu po śmierci pierwszego syna Ł., natomiast śmierć syna R. pogłębiła znacznie ten stan. Biorąc pod uwagę całość okoliczności sprawy, Sąd uznał za zasadne przyjęcie 50% związku przyczynowego pomiędzy zwiększonymi potrzebami powódki wynikającymi ze śmierci obu synów. Z tego też względu Sąd ustalił wysokość renty należnej powódce na poziomie 360 zł miesięcznie poczynając od stycznia 2013r., to jest od daty wyrokowania, jako że wysokość renty ustalona została na tę datę.

Jednocześnie Sąd zasądził skapitalizowane odsetki za okres od dnia zdarzenia, to jest od marca 2008r. do grudnia 2012r., to jest za okres 58 miesięcy, co daje kwotę 18.480zł. od kwoty powyższej Sąd zasądził odsetki od dnia 5 grudnia 2011r. Odpis pozwu doręczony został stronie pozwanej w dniu 4 grudnia 2011r., biorąc pod uwagę, że przed wniesieniem pozwu powódka nie zgłaszała pozwanemu żądania w zakresie renty, Sąd uznał za zasadne przyjęcia opóźnienia w spełnieniu świadczenia po stronie pozwanego po 30 dniach od daty doręczenia pozwu (art. 481§1kc w zw. a art. 817§1kc). W pozostałym zakresie Sąd oddalił powództwo jako niezasadne. O kosztach sądowych Sąd orzekł na podstawie art. 100kpc, obciążając pozwanego nieuiszczonymi kosztami sądowymi stosownie do wyniku postępowania, a na podstawie art. 100kpc zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu.

Apelację od tego wyroku wniosła powódka, zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. - art. 444 § 2 k.c. w zw. z art. 444 § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwą wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w zakresie w jakim Sąd I instancji przyjął, że celem renty, o której mowa w art. 444 § 2 k.c. jest naprawienie szkody, jedynie do kwoty wydatków rzeczywiście poniesionych, zaś okoliczność zamieszkiwania powódki z mężem i córką i podjęcia się przez nich osobistej i nieodpłatnej opieki nad poszkodowaną, ogranicza rozmiar szkody i wysokość wydatków koniecznych na jej naprawienie,
2. naruszenie przepisów postępowania procesowego tj.

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez naruszenie swobodnej oceny dowodów, tj. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, przez wadliwe wyprowadzenie wniosków z zeznań świadków: B. M. i W. T. (3), z treści uzupełniającej opinii sądowo - psychiatrycznej i psychologicznej wydanej w dniu 4 kwietnia 2012 roku oraz opinii sądowo psychiatrycznej i psychologicznej z dnia 23 lutego 2012 roku, w zakresie w jakim Sąd I instancji uznał, iż brak bezpośredniego związku przyczynowego pomiędzy zwiększonymi potrzebami powódki związanymi z koniecznością sprawowania nad nią opieki z rozstrojem zdrowia powstałym na skutek śmierci syna R. T., podczas gdy powyższy adekwatny związek przyczynowy istnieje; w zakresie w jakim Sąd I instancji uznał, że śmierć obu synów w równym 50 % stopniu przyczyniły się do zwiększenia potrzeb powódki, podczas gdy śmierć syna R. spowodowała u niej znacznie głębsze zaburzenia w życiu powódki; w zakresie w jakim Sąd I instancji uznał, iż powódka nie wymaga obecnie intensywnej a jedynie 6 godzinnej opieki osoby, trzeciej, podczas gdy wymaga ona zarówno stałej opieki osoby trzeciej jak również długotrwałego intensywnego leczenia psychiatrycznego; w zakresie w jakim Sąd I instancji uznał, iż powódka mogłaby uzyskać pomoc z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w M. w postaci usługi opiekuńczej za cenę 0,85 złotych za godzinę podczas gdy powódka w ogóle nie spełnia kryteriów ubiegania się o ww. pomoc, tj. nie jest ani osoba starszą ani niepełnosprawną; art. 233 § 1 kp.c. nie przestrzeganie zasad logicznego rozumowania i zasad doświadczenia życiowego w wyciąganiu wniosków na podstawie całokształtu zgromadzonego materiału dowodowego w zakresie w jakim Sąd I instancji przyjął, iż istnieje realna możliwość zatrudnienia za wynagrodzenie równe stawce 8 złotych na godzinę osoby trzeciej zdolnej do opieki nad powódka chorą na przewlekłą endogenną chorobę psychiczną schizofrenię urojeniową;

- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nie wskazanie w uzasadnieniu przyczyn dla których Sąd I instancji odmówił mocy dowodowej pisemnej informacji z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w M. w przedmiocie cennika świadczenia usług opiekuńczych oraz dowodów na których się oparł przy ustalaniu miesięcznych kosztów z tytułu sprawowania opieki nad powódką, w tym również dowodów na podstawie których ustalił 8 złotową stawkę za godzinę sprawowania opieki nad powódką oraz realną możliwość zatrudnienia osoby trzeciej we wskazanych powyżej okolicznościach.

Na tej podstawie wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w części i zasądzenie na rzecz powoda kwoty oddalonego powództwa tj. kwoty 166.920 złotych wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi według sposobu wskazanego w pozwie oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania procesowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Apelacyjny po rozpoznaniu apelacji, zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Sąd I Instancji poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny przyjął za swoje oraz trafnie zastosował przepisy prawa procesowego i materialnego.

Renta uregulowana w przepisie art. 444 § 2 k.c. ma na celu wyrównanie szkód o charakterze trwałym. Roszczenie o rentę przysługuje poszkodowanemu w razie: całkowitej lub częściowej utraty przez niego zdolności do pracy zarobkowej, zwiększenia się jego potrzeb lub zmniejszenia się jego widoków powodzenia na przyszłość. Wymienione następstwa powinny mieć charakter trwały (co nie oznacza, że nieodwracalny). Każda z tych okoliczności może stanowić samodzielną podstawę zasądzenia renty, jednakże konieczną przesłanką jest powstanie szkody bądź to w postaci zwiększenia wydatków, bądź to zmniejszenia dochodów.

Jak wynika z ustaleń Sądu I Instancji, wskutek śmierci najpierw starszego syna Ł. powódka doznała rozstroju zdrowia skutkującego 20 % uszczerbkiem na zdrowiu, a następnie w skutek przedmiotowego wypadku w którym śmierć poniósł syn R., uszczerbek ten wzrósł do 30%.

Sama okoliczność doznania takiego uszczerbku przez powódkę, jakkolwiek niewątpliwie tragiczna, nie uzasadniałaby jednak zasądzenia renty w sytuacji gdyby jego następstwem nie było wystąpienie jednej z powyższych okoliczności. Przykładowo gdyby powódka zarówno przed wypadkiem jak i po wypadku syna R. wymagała całodobowej opieki, to

nie zostałyby spełniona przesłanka do przyznania renty z tego tytułu, gdyż nie można byłoby mówić o zwiększeniu potrzeb.

Jak wynika z zebranego w sprawie materiału dowodowego, powódka już przed śmiercią syna R. wymagała stałej opieki osób trzecich. Wskazują na to dobitnie zeznania męża powódki, który zeznał że już po śmierci pierwszego syna został zmuszony do zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej w celu sprawowania opieki nad żoną.

Powódka już po śmierci syna Ł. całkowicie wycofała się z wszelkiej aktywności, łącznie z wykonywaniem codziennych obowiązków domowych, zahamowaniem psychicznym narastającym do stanu osłupienia. Objawy ciężkiej depresji nie ustąpiły przed śmiercią drugiego syna, również po śmierci Ł., jak i R. wymagała pomocy osób trzecich, zażywała leki, stale spała i nie było z nią kontaktu.

Z drugiej strony, jak wynika z zeznań świadków B. M. i W. T. (3), powódka pod nieobecność męża sama przygotowuje jedzenie, robi pranie, samodzielnie dba o higienę osobistą.

Zatem punktem wyjścia dla ustalenia stopnia zwiększenia potrzeb powódki w zakresie opieki, powinna być różnica w tym względzie pomiędzy stanem sprzed śmierci syna R. i po jego śmierci.

W tej sytuacji zadaniem procesowym powódki było wykazanie w jakim faktycznie rozmiarze powódka obecnie potrzebuje opieki osób trzecich, a następnie w jakim stopniu jest to związane ze śmiercią syna R.. Wreszcie należało wykazać wysokość stawki godzinowej wymaganej opieki, przy założeniu, że wystarczy tzw. „zwykła opieka osób trzecich”, skoro powódka nawet nie podjęła próby wykazania, że powódka wymaga specjalistycznej opieki pielęgniarstwa.

Błąd powódki polegał zatem na uporczywym opieraniu się na stawkach godzinowych wykwalifikowanej pielęgniarki, zamiast udowodnić wysokość wynagrodzenia przyjmowanego średnio w umowach z opiekunami w okolicy, w której zamieszkuje.

Ponieważ powódka nie przedstawiła w tym zakresie żadnych dowodów, nie może odnieść skutku zarzut błędnego przyjęcia stawki 8 zł za godzinę, tym bardziej, że wynika ono z doświadczenia życiowego i wiedzy wynikającej z innych podobnych spraw z terenu województwa świętokrzyskiego.

Podobnie powódka nie złożyła wniosku dowodowego w przedmiocie ustalenia rzeczywistej liczby godzin wymaganej przez powódkę opieki mającej związek ze śmiercią syna R.. Z tego względu, wydający w sprawie opinie biegli wypowiedzieli się w sposób nazbyt ogólny. Wynika z nich wprawdzie, że powódka nie jest zdolna do samodzielnego życia, ale zakres opieki nie został sprecyzowany, a konsekwencje tego musi ponieść powódka z uwagi na rozkład ciężaru dowodu w tej kwestii. Konieczność sprawowania stałej opieki, nie oznacza wykonywania jej w sposób ciągły przez 24 godziny na dobę. W tej sytuacji przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że pozwany z tytułu odpowiedzialności za śmierć syna R. ma płacić rentę pokrywającą 6 godzin opieki dziennie nie może być podważone z braku dowodów, których dostarczyć powinna powódka.

Podzielić w tym miejscu należy pogląd Sądu, iż powódka wymaga jedynie 6 godzin opieki dziennie, i to pomocy osoby trzeciej, a nie wykwalifikowanej pielęgniarki. Powódka w żaden sposób nie wykazała, że wymaga profesjonalnej opieki. Nie jest ona osobą potrzebującą pomocy w poruszaniu się, przeprowadzaniu jakichkolwiek ćwiczeń, czy skomplikowanych czynności, do których niezbędna byłaby specjalistyczna wiedza.

Ostatecznie należy mieć na uwadze, że śmierć syna R. jedynie zwiększyła uszczerbek na zdrowiu powódki z 20% do 30%. Jeśli zatem Sąd rozłożył skutki śmierci obu synów po połowie, to rozstrzygnięcie to nie wydaje się krzywdzące dla powódki w niniejszej sprawie.

Ma rację apelująca, że dla przyznania renty nie jest konieczne, aby rzeczywiście zwiększone potrzeby były faktycznie zaspokajane, ani to, że opiekę sprawują członkowie rodziny. Jednak – wbrew zarzutom apelacji – to nie to zadecydowało o treści wyroku, lecz niedostatki dowodowe obciążające powódkę, które omówiono wcześniej.

Uzasadnienie wyroku odpowiada wymogom art. 328 § 2 kpc i poddaje się kontroli instancyjnej.

Z powyższych przyczyn na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny oddalił apelację.

Mając na uwadze wyjątkowo trudną sytuację zdrowotną i finansową powódki, a także jej subiektywne przekonanie o zasadności roszczenia, Sąd nie obciążył jej kosztami postępowania apelacyjnego należnymi drugiej stronie w oparciu o art. 102 kpc.